

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI

KHOA VĂN HÓA HỌC

VŨ NGỌC ANH

**LỄ HỘI VĂN HÓA VÙNG PHỐ HIẾN
TRONG ĐỜI SỐNG CỦA NGƯỜI DÂN THÀNH PHỐ HƯNG YÊN**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS. PHẠM THỊ THU HƯƠNG

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN!

Trong quá trình nghiên cứu và viết khóa luận em đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các thầy cô, các bạn sinh viên, các ban ngành, các đơn vị cơ quan và nhiều cá nhân đã tạo điều kiện và giúp đỡ em trong việc thu thập, tìm kiếm tài liệu và kiến thức để phục vụ cho bài viết.

Qua đây cho em xin gửi lời cảm ơn chân thành tới Ban giám hiệu nhà trường, các thầy cô giáo và các bạn sinh viên ngành văn hóa học – trường Đại học Văn hóa Hà Nội, các cán bộ nhân viên Phòng văn hóa thành phố Hưng yên. Đặc biệt em xin gửi lời cảm ơn chân thành tới Tiến sĩ Phạm Thị Thu Hương– Người đã trực tiếp hướng dẫn em trong suốt quá trình làm bài khóa luận, giúp em hoàn thành tốt nhiệm vụ mà nhà trường đã đề ra.

Do giới hạn về thời gian và những hạn chế về phương pháp so sánh, phân tích, đánh giá, nhìn nhận thực tế nên bài khóa luận của em chắc chắn còn nhiều thiếu sót. Rất mong nhận được sự nhận xét, đóng góp, phê bình từ các thầy cô và các bạn sinh viên để bài khóa luận của em được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

MỞ ĐẦU	4
---------------------	----------

Chương 1: MỘT SỐ KHÁI NIỆM LIÊN QUAN VÀ KHÁI QUÁT VỀ PHỐ HIẾN – THÀNH PHỐ HUNG YÊN	10
---	-----------

1.1 Một số khái niệm liên quan	10
---	-----------

1.1.1 Khái niệm lễ hội	10
------------------------------	----

1.1.2 Chức năng và vai trò của lễ hội	14
---	----

1.1.3 Phân loại lễ hội.....	16
-----------------------------	----

2.1 Khái quát về Phố Hiến – thành phố Hưng Yên	20
---	-----------

2.1.1 Lịch sử mảnh đất Phố hiến – thành phố Hưng Yên.....	20
---	----

2.1.2 Đặc điểm địa lý tự nhiên.....	25
-------------------------------------	----

2.1.3 Đời sống kinh tế	30
------------------------------	----

2.1.4 Đặc điểm văn hoá- xã hội	33
--------------------------------------	----

Chương 2: LỄ HỘI VĂN HÓA VÙNG PHỐ HIẾN	37
---	-----------

2.1 Lịch sử hình thành lễ hội văn hóa vùng Phố hiến	37
--	-----------

2.2 Đặc điểm của lễ hội	50
--------------------------------------	-----------

2.3 Phần Lễ	53
--------------------------	-----------

2.3.1 Nghi lễ khai mạc lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến	53
---	----

2.3.2 Các nghi lễ tiêu biểu của các lễ hội cổ truyền trong lễ hội văn hóa vùng phố Hiến.....	55
--	----

2.3.3 Phần hội	62
----------------------	----

2.4 Thực trạng lễ hội văn hóa vùng phố Hiến	69
--	-----------

Chương 3: TÁC ĐỘNG CỦA LỄ HỘI VĂN HÓA VÙNG PHỐ HIẾN TỚI ĐỜI SỐNG CỦA NGƯỜI DÂN THÀNH PHỐ HƯNG YÊN VÀ MỘT SỐ ĐỀ XUẤT	72
3.1 Tác động tích cực.....	72
3.2 Tác động tiêu cực.....	78
3.3 Một số đề xuất.....	85
KẾT LUẬN.....	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	88
PHỤ LỤC.....	90

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Lễ hội là di sản văn hóa của dân tộc ta, là sinh hoạt cộng đồng hấp dẫn, thu hút đông đảo mọi tầng lớp nhân dân tham gia. Trên khắp đất nước ta, địa phương nào cũng có lễ hội, diễn ra quanh năm. Lễ hội đã trở thành nhu cầu không thể thiếu trong đời sống nhằm thoả mãn khát vọng trở về cội nguồn, sinh hoạt tín ngưỡng, cân bằng đời sống tâm linh và hưởng thụ, sáng tạo văn hoá của nhân dân.

Trong giai đoạn hiện nay, cùng với sự đổi thay nhiều mặt của đất nước, lễ hội Việt Nam với tư cách là một thành tố cấu thành của văn hoá Việt Nam cũng đang có sự biến đổi về nội dung và hình thức. Những lễ hội truyền thống tiếp tục được duy trì và mở rộng. Những lễ hội cổ truyền ở một số làng quê bị quên lãng trong một thời gian dài được làm sống dậy cùng với danh hiệu làng văn hóa được Bộ Văn Hoá Thông Tin trao tặng cho các làng này. Bên cạnh những lễ hội truyền thống, những hình thức mới chứa đựng những nội dung mới của hoạt động lễ hội đang diễn ra biến động và từng bước định hình trong điều kiện mới đó là các lễ hội hiện đại - lễ hội du lịch, lễ hội văn hoá- thể thao- các ngày kỉ niệm... đang ngày càng mở rộng với nhiều quy mô, mức độ và nội dung phong phú đa dạng, sinh động không dễ dàng thâm định và kiểm soát. Những lễ hội mới mang màu sắc hiện đại được tạo dựng một cách hoành tráng, gắn với du lịch, văn hoá của những vùng đất như: Lễ hội hoa Đà Lạt, Lễ hội kỉ niệm 990 năm Thăng Long Hà Nội, Lễ hội Di sản Miền Trung... Tất cả đang đặt ra cho các nhà nghiên cứu, nhà quản lý tìm cách khai thác sử dụng để đáp ứng nhu cầu đặt ra. Thông thường ở Việt Nam những lễ hội có từ trước 1945 được gọi là lễ hội cổ truyền, lễ hội dân gian, truyền thống. Những lễ hội ra đời từ sau 1945 được gọi là lễ hội hiện đại, lễ hội này đã và đang trở thành hoạt động văn hoá

thường niên ở các cộng đồng dân cư. Lễ hội Việt Nam cũng là một kênh để giới thiệu nền văn hoá Việt Nam ra thế giới đồng thời giúp cho chính những người dân Việt Nam hiểu rõ hơn về truyền thống dân tộc và ý nghĩa của những sự kiện văn hoá này.

Trong tiến trình phát triển của lịch sử, các dân tộc đều sáng tạo ra những sản phẩm văn hóa phục vụ cuộc sống của mình. Đây là những sản phẩm của lịch sử và luôn mang dấu ấn của thời đại. Hiện nay, nhiều sản phẩm văn hóa mới ra đời phục vụ cho cuộc sống và sự phát triển của con người. Một trong những hoạt động trong tiến trình hội nhập, toàn cầu hóa là các lễ hội hiện đại. Việc tạo nên lễ hội hiện đại chính là thành quả của xã hội công nghiệp hiện đại

Lễ hội ở nước ta đang diễn ra thật đa dạng và phong phú với các lễ hội lớn mang tầm cỡ quốc gia cho đến các lễ hội nhỏ trải rộng khắp đất nước trong bốn mùa xuân, hạ, thu, đông. Mỗi lễ hội mang một nét đặc sắc, tiêu biểu và những giá trị riêng. Trong các ngày tổ chức các lễ hội hiện đại thì diễn ra sôi động những hoạt động văn hóa từ truyền thống cho đến hiện đại. Đây là cầu nối giữa quá khứ với hiện tại, làm cho các tầng lớp nhân dân, nhất là thế hệ trẻ hôm nay hiểu được truyền thống văn hóa của mình, thêm tự hào về truyền thống quê hương, đất nước của mình. Đồng thời đây cũng là dịp vui chơi giải trí lành mạnh với các trò chơi dân gian và hiện đại. Các năm gần đây, việc ra đời của một số lễ hội mới thực sự cho thấy tác động của nó tới kinh tế - chính trị - văn hóa, càng thêm sự khẳng định về một sản phẩm văn hóa của xã hội công nghiệp.

Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến tại thành phố Hưng Yên là một lễ hội mới được hình thành 7 năm.

Lễ hội văn hóa vùng phố hiến tổ chức nhằm biểu thị những tình cảm của dân tộc và truyền thống đạo lý uống nước nhớ nguồn của nhân dân. Đồng

thời giới thiệu quảng bá hình ảnh của quê hương đất nước, bản sắc văn hóa, trí tuệ, giá trị nhân văn, tâm hồn con người phố Hiến. Đáp ứng nhu cầu tín ngưỡng, thăm quan các di tích lịch sử văn hóa và nhu cầu vui chơi giải trí của nhân dân.

Nó là sự tái hiện cuộc sống và lịch sử thông qua những hoạt động văn hóa như biểu diễn nghệ thuật, hội thi thể thao, hội thi các trò chơi dân gian, triển lãm – trưng bày...

Nhận thức được các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc đang được bảo tồn thông qua một hình thức lễ hội hiện đại – lễ hội văn hóa, tôi lựa chọn đề tài: “Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến ” làm đề tài nghiên cứu của mình. Đề tài này được thực hiện với mong muốn giới thiệu một lễ hội hiện đại kết hợp các yếu tố truyền thống, tìm hiểu các giá trị văn hoá Phố Hiến được kết hợp Việt Nam trong lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến, trong bối cảnh xã hội công nghiệp và những tác động của nó tới thành phố Hưng Yên.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

* Đối tượng nghiên cứu của luận văn: Đề tài lấy Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến tại thành phố Hưng Yên, tỉnh Hưng Yên làm đối tượng nghiên cứu, trong đó chú trọng những tác động của lễ hội tới đời sống người dân thành phố Hưng Yên.

* Phạm vi nghiên cứu:

- Về thời gian: Luận văn tiếp cận nghiên cứu Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến từ năm 2007 đến nay, trên cơ sở đó khẳng định các giá trị và những tác động của nó.

- Về không gian: Luận văn lấy Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến để khảo sát nghiên cứu.

4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

* Mục đích: Trên cơ sở nghiên cứu và tìm hiểu Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến đề tài mong muốn giới thiệu một lễ hội hiện đại sử dụng các yếu tố truyền thống, cung cấp các tư liệu tham khảo cùng một số kiến nghị giúp các nhà chuyên môn, nhà quản lý, các nhà hoạch định chính sách, công tác văn hoá nói chung và trên địa bàn tỉnh Hưng Yên nói riêng có thêm cơ sở lý luận và thực tiễn trong công tác chuyên môn. Tìm hiểu tác động của Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến tới đời sống người dân, góp phần hoạch định chính sách quản lý phù hợp lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến.

* Nhiệm vụ: Để đạt được mục đích trên, luận văn cần thực hiện một số nhiệm vụ cơ bản sau: Làm rõ một số vấn đề lý luận liên quan, quá trình hình thành và tồn tại của lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến; Khảo sát, nghiên cứu, đánh giá thực trạng, từ đó nêu lên đặc điểm, tác động của lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến.

5. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài đã vận dụng tổng hợp nhiều phương pháp như:

- Nghiên cứu lý thuyết: Đề tài nghiên cứu những cơ sở lý luận khoa học về lễ hội ở Việt Nam, nghiên cứu các nghiên cứu về Phố Hiến nhằm tạo cơ sở cho việc phân tích.

- Phương pháp điều tra nghiên cứu thực địa

Là một phương pháp quan trọng để nghiên cứu, điều tra du lịch đem lại kết quả một cách chính xác nhất, hiệu quả nhất. Đi tìm hiểu trực tiếp đối tượng điều tra là để nhận thức, đánh giá một cách thực tế nhất về giá trị, hiện trạng của đối tượng điều tra.

- Phương pháp thu thập và xử lý thông tin

Thông tin không những đòi hỏi phải sự chính xác mà còn phải đầy đủ về mọi mặt như: lịch sử, địa lý, chính trị, văn hóa và các vấn đề liên quan đến lễ hội. Các thông tin đó có từ rất nhiều nguồn: sách báo, mạng internet,... vì vậy mà cần phải chọn lọc, xử lý để có được nội dung hợp lý nhất.

- Phương pháp phân tích, đánh giá, so sánh

Từ các nguồn tài liệu cần đưa ra các nhận xét, đánh giá về đối tượng điều tra để thấy được giá trị của lễ hội, nêu thực trạng trong lễ hội. Từ đó đề ra giải pháp để khắc phục những hạn chế, bất cập, phát huy những lợi thế - tiềm năng vốn có.

- Phương pháp xã hội học`

Là phương pháp tiếp cận trực tiếp với những người quản lý lễ hội, những người dân địa phương, những người tham gia lễ hội để biết thêm những thông tin nhanh nhạy về đối tượng điều tra.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của đề tài

- Thông qua nội dung của luận văn, người đọc sẽ tìm hiểu được một vài nét cơ bản về lễ hội văn hóa ở Việt Nam hiện nay

- Luận văn là một sưu tập tư liệu về lịch sử hình thành và phát triển của lễ hội văn hóa Vùng Phố Hiến.

- Luận văn đi sâu nghiên cứu, tìm hiểu những nét văn hóa của lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến và tác động của nó trong bối cảnh hiện nay.

- Luận văn sẽ cung cấp các tư liệu tham khảo cùng một số kiến nghị giúp các nhà chuyên môn, nhà quản lý, các nhà hoạch định chính sách, công tác văn hoá nói chung và trên địa bàn tỉnh Hưng Yên nói riêng có thêm cơ sở lý luận và thực tiễn trong công tác chuyên môn, góp phần hoạch định chính sách quản lý phù hợp lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến.

- Luận văn là tài liệu tham khảo trong công tác đào tạo và nghiên cứu khoa học văn hóa

7. Kết cấu của đề tài

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục đề tài gồm ba chương:

Chương 1: Một số khái niệm liên quan và khái quát về Phố Hiến – thành phố Hưng Yên

Chương 2: Lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến

Chương 3: Một số vấn đề đặt ra và kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả của lễ hội văn hóa vùng Phố Hiến